ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 1, številka 2, junij 1997 · ISSN 1408-2969

RECENZIJE

Nastja Markovič

Recenzija: John Heaton, Judy Groves: Wittgenstein for Beginners

Citiranje: Nastja Markovič, »Recenzija: John Heaton, Judy Groves: Wittgenstein for Beginners«, *Analiza: časopis za kritično misel* 1, št. 2 (1997): 148–149.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

John Heaton, Judy Groves

recenzirala Nastja Markovič

WITTGENSTEIN FOR BEGINERS

Icon Books, Cambridge 1994

Knjiga Wittgenstein for Beginners Johna Hatona in Judy Groves bralca seznani z osnovnimi idejami Wittgensteinove filozofije in z glavnimi mejniki njegovega življenja. Skozi to ga popelje s humorističnim stripom in anekdotami. Namenjena je tistim, ki se z Wittgensteinovo filozofijo šele seznanjajo in želijo dobiti prvi vtis o njej.

Prednosti knjige so v njeni preprostosti, zabavnosti in informativnosti, ki bralca opogumi in navduši, da poseže globlje v Wittgensteinovo filozofijo skozi njegove lastne tekste, ki so mu zdaj veliko bližji in poznani. Odpira možnosti lastnega poskusa reševanja filozofskih problemov, Wittgensteinove misli pa ga pri tem usmerjajo in vzpodbudijo. Knjiga ne samo seznanja z osnovnimi idejami, ampak svetuje in usmerja tudi skozi nadaljnje branje Wittgensteinove filozofije. Ker pa služi kot zabaven uvod, je njena slabost v tem, da ideje velikokrat poenostavlja, vendar se temu ne more izogniti.

Pri branju knjige ne spoznamo samo Wittgensteinove filozofije, ampak tudi pogoje, ki so vodile do nje. Wittgensteina kot človeka, ki se je moral najprej srečati s smrtjo, da je lahko videl smisel življenja (poglavje o Wittgensteinu v 1. svetovni vojni), ki je bil strog logik, a je cenil poezijo nad filozofijo in profesorja, ki je prepričeval svoje študente, da opustijo študij filozofije. Njegova izjemna osebnost je naredila močan vtis na mnoge filozofe in umetnike, ki so ga cenili kot filozofskega genija in izjemnega človeka.

Ko tako spoznamo ozadje njegove filozofske misli in jo vidimo v času in okoliščinah, v katerih je nastala, ji lahko jasneje sledimo vse od začetkov v logiki, ki se je skozi življenje prepletla z življenjsko filozofijo.

Knjiga pojasnjuje, kako se v *Logično filozofskem traktatu* prepletajo njegove misli o etiki in logiki, izjave o bistvu jezika, naravi sveta, matematike, znanosti, filozofije, misli o religiji in misticizmu. Kot je rekel Wittgenstein sam, je mogoče smisel *Traktata* strniti v en sam stavek: Kar je sploh mogoče reči, je mogoče reči jasno; o čemer pa ni mogoče govoriti, o tem je treba molčati. *Traktat* poskuša začrtati mejo mišljenju, ki pa jo je mogoče začrtati samo v jeziku in kar je onkraj nje, je kratko malo nesmisel.

Logika nam ne pove ničesar o tem, kar je v svetu. Logika je zrcalo, ki nam pokaže bistveno o svetu, vendar ne more reči, kaj to je. Tako za logiko kot za etiko

pravi, da ničesar ne povesta, ampak da lahko pokažeta. In o njima lahko le molčimo. In čemu potem knjiga? Wittgenstein pravi, da njegovi stavki nudijo pojasnitev s tem, da jih bo tisti, ki ga je razumel, na kraju spoznal za nesmiselne, ker se bo skoznje - na njih - povzpel iz njih. Uporabiti jih mora kot lestev, ki jo mora odvreči, ko je splezal po njej. Te stavke mora prevladati, da bo videl svet pravilno.

Prehod iz prve v drugo fazo Wittgensteinovega ustvarjanja vidita avtorja v luknji, ki jo je Wittgenstein sam opazil v svoji logiki. “Propozicija in to, kar jo opisuje, mora imeti neko logično formo.” Toda, kaj je logična forma neke telesne geste? To je vprašanje, ki je zamajalo njegovo logiko in ga vzpodbudilo, da je o njem razmišljal v knjigi *Filozofske raziskave*.

V *Filozofskih raziskavah* razmišlja o konceptu pomena, razumevanja, propozicije, logike, temeljev matematike in stanja zavesti. Razmišlja o tem, kaj je filozofija. Filozofija je terapija. Miru v nas samih in drugih ne najdemo zaradi naših misli, ki so del navade, povezane z našim načinom življenja. Med načinom življenja in jezikom je jasna povezava. Naš način življenja se zrcali v jeziku. V *Filozofskih raziskavah* je osrednjega pomena narava jezika, njegova dvoumnost in nejasnost. Njegova hipnotičnost, da nam zamegli pravo sliko ločevanja in drugačnosti in nas zavaja v iluzijo o bistvu, ki naj bi bilo stvarem skupno. Avtorja na konkretnih primerih ilustrirata, kako nas Wittgenstein vzpodbudi, da razmišljamo o besednih igrah, ki nam pokažejo, da se za eno besedo ne skriva samo ena vrsta dejavnosti, ampak da je pomen besede odvisen od okoliščin, v katerih jo uporabimo. Ne moremo analizirati besede tako, da bi našli bistvo ali nek element, iz katerega je zgrajen koncept te besede. Obstaja pa določena podobnost med različnimi uporabami te besede, ki jo uporaba te besede v določeni situaciji deli z uporabo te besede v drugih situacijah. Ta podobnost je kot družinska podobnost, kjer vidimo, da so si člani družine podobni, vendar te podobnosti ne najdemo v točno določeni lastnosti, ker nima tako jasnih meja. Da bi razumeli določeno besedo, moramo razumeti pravila uporabe te besede.

Besede in geste niso izven jezika in nam ne morejo razjasniti povezave med jezikom in realnostjo. Lahko razmišljamo o jeziku, vendar ne moremo stopiti izven njega. Zdi se nam, da je jezik na eni strani in realnost na drugi in iščemo povezavo med njima, vendar pozabljamo, da bivamo v jeziku in zato ne moremo stopiti iz njega in videti njegove povezave z realnostjo.

Knjiga *Wittgenstein for Beginners* nas vzpodbudi, da razmišljamo o esencialnih vprašanjih, o katerih razmišlja Ludwig Wittgenstein, ki niso le stvar filozofije, ampak zadevajo prav vsakogar. Zato knjiga ni namenjena le filozofom, ampak vsem, ki iščejo odgovore. Čeprav seznanjen oziroma zahtevnejši bralec v njej ne bo našel novih informacij ali razlag filozofskega dela, menim, da ga bo pritegnila njena izvirnost in zabavnost.